

Урок 8

Моја породица

Ја се зовем Жељко Петрушић. Моја породица има четири члана. То су мама, тата, бака и ја. Моја мајка се зове Мира, има тридесет седам година и ради у посластичарници. Она је увек добро расположена и весела, мада много ради и цео дан је на ногама. Мој отац се зове Зоран. Он је трговац и стално је на службеним путовањима. Зато га ретко виђам. Он је у младости био фудбалер и, кад год има слободног времена, показује ми разне финте на игралишту близу наше зграде.

Највише времена проводим с баком Станком. Она је стално код куће, кува, меси колаче, спрема и увек је спремна да саслуша човека. Она зна све моје проблеме и много пута ми је помогла својим саветима.

Ја сам јединац и љубимац свих укућана и наших суседа. Сви ме пазе и мазе. Идем у седми разред основне школе. Волим да учим и читам, ормани су ми пуни књига. Одликаш сам. Сви се чуде на кога сам. Бака каже да личим на деду. Он је био војно лице и образован човек.

Имам много рођака са татине стране. Од свих стричева и тетака највише волим стрика Митра. Он је столар по занимању, иако је сада у пензији. Направио је неколико столова у старинском стилу, права ремек-дела. Много пута је добијао награде на сајмовима намештаја. Он је велики љубитељ вестерн-филмова. Нас двојица обилазимо све биоскопе по граду у којима се дају "каубојци".

Речник

радити, радим	работя
бити добро расположен	в добро настроение съм
видети, видим	да видя; виждам
виђати, виђам	виждам (в значение "виждам се с някого")
показати, покажем	да покажа
показивати, показујем	показвам
провести, проводим	да прекарам (напр. време)
провести време	да прекарам време
проводити, проводим	прекарвам
кувати, кувам	готвя
месити колаче, месим	меса (правя) кейкове
замесити колаче, замесим	да направя кейкове
саслушати, саслушам	да изслушам
саслушавати, саслушавам	изслушвам
помоћи, помогнем	да помогна
помагати, помажем	помагам
пазити, пазим некога, нешто	грижа се за някого, за нещо
мазити, мазим	глезя
ићи, идем у седми разред	уча в седми клас
зачудити се, зачудим се	да се учудя
чудити се, чудим се	чудя се
бити на некога, нешто	приличам на някого, на нещо
личити на некога, нешто; личим	приличам на някого, на нещо
направити, направим	да направя
добити награду, добијем	да получа награда
добијати награду, добијам	получавам награда
давати се, даје се	дават (филм)
члан	член

отац, оца	баща
трговац, трговца	търговец; човек, който се занимава с търговска дейност
столар, столара	дърводелец
фудбалер, фудбалера	футболист
човек, човека	човек
јединац, јединца	единствено дете в семейството
љубимац, љубимца	любимец
укућани	членовете на семейството
одликаш, одликаша	отличник
деда (м. р.)	дядо
рођак	роднина
стриц	чичо (брат на бащата)
тетка	леля (сестра на бащата или майката)
тетак, тетка	чичо (мъж на лелята, сестрата на бащата или майката)
стрико (м. р.)	чичо
љубитељ	любител
година	година
посластичарница	сладкарница
путовање	пътуване
службено путовање	командировка
младост (ж. р.)	младост
финта	финт — лъжливо движение във футбола
игралиште	спортна площадка
зграда	здание, сграда; жилищен блок
колач, колача	кејк; паста
проблем, проблема	проблем
савет	съвет
основна школа	основно училище
орман, ормана	шкаф
књига	книга
страна	страна
занимање	професия
пензија	пенсия
стил	стил
ремек-дело (ср. р.), ремек-дела	шедьовър
награда	награда
сајам, сајма	изложение, панаир
намештај	мебели
вестерн-филм, вестерн-филма	уестърн
биоскоп	кино
каубојац, каубојца	каубойски филм
цео, цели; цела, цело	цял, целия
спреман, спремни; спремна,	готов

спремно	
весео, весели; весела, весело весел	
службен, службени;	служебен
службена, службено	
слободан; слободни,	свободен
слободна, слободно	
пун, пуни; пуна, пуно	пълнен
старински, старинска,	старинен
старинско	
прави, права, право	истински
образован, образовани;	образован
образована, образовано	
велик; велики; велика,	голям
велико	
ретко	рядко
стално	винаги, постоянно
кад год	[всеки път,] когато...
највише	най-много
у пензији	в пенсия
много пута	много пъти
цео дан	цял ден
свој, своја, своје	свой
неколико	няколко
двојица	двама мъже
нас двојица	ние двамата (за мъже)
мада	макар че, въпреки че
близу нечега	близо до нещо
иако	въпреки че

Обърнете внимание на това, че на руския израз **он был футболистом** (тв. п.) съответства сръбското **он је био фудбалер** (им. п.).

На руски — **быть кем, чем**, на сръбски — **бити ко, шта**.

На руски (*а и на български, б. пр.*) доста много роднини наричаме *чичо* и *леля*, в сръбски за всеки от тях съществува отделно наименование:

брат на бащата — **стриц**, неговата жена — **стрина**.

сестра на бащата или майката — **тетка**, нейния мъж — **тетак, теча**.

но: *вуйчо* — **ујак**, *вуйна* — **ујна**.

Числителни

	Количествени числителни	Редни числителни
1	један, једна, једно	први, прва, прво
2	два, две	други, -а, -о
3	три	трећи, -а, -е
4	четири	четврти, -а, -о
5	пет	пети, -а, -о
6	шест	шести, -а, -о
7	седам	седми, -а, -о

8	осам	осми, -а, -о
9	девет	девети, -а, -о
10	десет	десети, -а, -о
11	једанаест	једанаести, -а, -о
12	дванаест	дванаести, -а, -о
13	тринаест	тринаести, -а, -о
14	четрнаест	четрнаести, -а, -о
15	петнаест	петнаести, -а, -о
16	шеснаест	шеснаести, -а, -о
17	седамнаест	седамнаести, -а, -о
18	осамнаест	осамнаести, -а, -о
19	деветнаест	деветнаести, -а, -о
20	двадесет	двадесети, -а, -о
21	двадесет један	двадесет први, -а, -о
30	тридесет	тридесети, -а, -о
40	четрдесет	четрдесети, -а, -о
50	педесет	педесети, -а, -о
60	шездесет	шездесети, -а, -о
70	седамдесет	седамдесети, -а, -о
80	осамдесет	осамдесети, -а, -о
90	деведесет	деведесети, -а, -о
100	сто	стоти, -а, -о
200	двеста	двестоти, -а, -о
300	триста	тристоти, -а, -о
400	четиристо	четиристоти, -а, -о
500	петсто	петстоти, -а, -о
600	шестсто	шестостоти, -а, -о
700	седамсто	седамстоти, -а, -о
800	осамсто	осамстоти, -а, -о
900	деветсто	деветстоти, -а, -о
1000	хиљада	хиљадити, -а, -о
1001	хиљаду један	хиљаду први, -а, -о
1000000	милион	милионити, -а, -о

Числителните **један, једна, једно** се изменят како прилагателни.

Числителното **два** се сметава со съществителни од мажки и среден род (*два момка, два одела*), **две** — со съществителни од женски род (*две сесџре*).

Числителните **два, две, три** имаат форми на склонение, но обикновено се употребуваат во неизменен вид, т.е. како во именителен падеж. На пример: **Идем са два браџа.** — *Врвја со двамата браџа. Девојчице љоворе о џри љоклона.* — *Момчетата говорят за трите подарџа.*

Останалите количествени числителни немаат падежни форми.

Во сметањата со числителните **два, џри, чеџири** се употребува форма за родителен падеж единствено число: **два филма, џри села, две девојчице.** Прилагателните при съществителните од мажки и среден род имаат окончание **-а**: **два нова филма, џри далека села, двадесет чеџири одлична џака.** Прилагателните во сметањата со съществителни од женски род са во родителен падеж единствено число: **две леџе девојчице, сџо џри школске свеске.**

Во сметањата со останалите количествени числителни се употребува форма за родителен падеж множествено число на съществителните и прилагателните: **џет добрих филмова, двадесет далеких села, сџо џридесет леџих девојчица.**

Окончания на съществителните и прилагателните в родителен падеж множествено число

	Прилагателни	Съществителни
М. р.	-их	-а
Ж. р.	-их	-а

Упражнения

1. Употребете со всяко од следните количествени числителни, дадените по-долу словосъчетања:

4, 6, 1, 10, 2, 15, 23, 11, 70, 43, 100 брзи воз, добра идеја, ваш друг, мала девојчица, пажљив келнер, чисти тањир, одличан џак, страни језик, бела мачка, добар филм, стони календар, сребрни ланџиџ, јадна девојка.

2. Преведете на срџбски.

2 нови книги, 8 красиви градове, 16 делови жени, 11 ваши другари, 45 сребџрни верижки, 73 красиви чаџџра, 12 добри идеи, 24 московски гимназии, 11 симпатични момчета, 81 големи автобуси, 4 отлични сладоледа, 187 образовани младежи.

3. Прочетете следните задачи. Думите, дадени во скобите, употребете во нужната форма. Решете задачи и дајте пџлни отговори на срџбски език.

а)

Беба Кузма има још само 4 (зуб), а џегова бака веџ само 3 (зуб). Колико (зуб) имају бака и џен унук **укупно**?

Думи за справка

беба бебе
џен џеџн
колико колко

већ *вече*
 укупно *общо, всичко*

б)

Од сваких 2 575 (двојкаш) један постаје директор школе. Од колико двојкаша треба да испадне 14 (директор) школа?

Думи за справка

сваки	<i>всеки</i>
двојкаш	<i>тройкаджия</i>
постајати, постајем	<i>ставам</i>
испасти, испаднем неко, нешто	<i>да стане някой, нешто</i>

в)

Пред одлазак у пензију строга учитељица је избројила да је она за године самопожртвованог рада дала својим ученицима 26 172 (двојка), 11 583 (тројка), 4 884 (четворка) и 955 (петица). Колико је укупно оцена дала строга учитељица својим ученицима за године самопожртвованог рада?

Думи за справка

избројити, избројим	<i>да преброя</i>
година	<i>година</i>
самопожртвовани рад	<i>самоотвержен труд</i>
дати оцену	<i>да поставя оценка</i>

4. Преведете на србски словосъчетанията и изреченията.

До нашата къща, в добро настроение съм, той има свободно време, цял ден, футболист съм, пека (меся) кейкове, работя в сладкарница, в командировки съм, да изслушам човек, да помогна със своите съвети, 7-и клас на основното училище, шкафовете ми са пълни с книги, майка ми е винаги в добро настроение, татко ми винаги е в командировки, чичо ми е любител на уестърни, много пъти, получавам награди, мебелен панаир, ние двамата, в кината се дават каубойски филми; винаги, когато той има време.

5. Отговорете на въпросите.

Колико чланова има Жељкова породица? Ко су они? Како се они зову? Колико чланова има ваша породица? Назовите их. Како се зову ваши отац и мајка? Како се зову ваши брат и сестра? Да ли Жељко има брата или сестру? Чиме се бави Жељкова мајка? Колико година она има? Колико година имате ви? Колико година имају ваши родитељи? Ваши брат и сестра? Ваши деда и бака? Да ли је Жељко једино дете у породици? Како се може назвати на српском "једино дете у породици"? Да ли сте ви јединац (или јединица)? Шта је Жељков отац по занимању? Ко је он био у младости? Да ли Жељко проводи много времена са својим оцем? Шта ради Жељков отац кад има слободног времена? С ким Жељко проводи највише времена? Зашто? Шта каже Жељко о својој баки? Ко пази и мази Жељка? Зашто? Чији он је љубимац? Како мислите колико година има Жељко? Шта воли Жељко да ради? Зашто су његови ормани пуни књига? Како се каже за ђака који добија одличне оцене? Како се каже за ђака који добија лоше оцене? Шта мислите зашто се сви чуде на кога је Жељко? Шта каже његова бака? Ко је био Жељков деда? Какав је он био? Колико рођака има Жељко? Које рођаке имају његови родитељи? Да ли Жељков стриц Митар још ради? Шта је он по занимању? Какав намештај он прави? Шта воли стрико Митар? Да ли је и Жељко љубитељ вестерн-филмова? Зашто тако мислите?

6. Поставете пропуснатите думи.

Жељкова породица има четири Његова мајка има 37 ... и ради у Његов отац је стално на Он је у младости био Кад Жељков отац има ... , показује Жељку ... на Његова бака зна све Она му увек помаже Жељко је ... и ... свих укућана. Он иде у ... основне школе. Ормани су му пуни Бака каже да он личи на Његов деда је био ... и Жељко има много ... са Од свих ... и ... он највише воли Стрико Митар је ... по занимању, иако је сада у Направио је неколико ... у Много пута је добијао награде на ... намештаја. Он је ... вестерн-филмова. Њих двојица обилазе ... по граду у којима се дају

7. Преведете изреченија на србски. В сѣставното глаголно сѣазуемо изѣолзѣайте личните форми на глагола *биѣи*: *бугем, бугеш, буге...*

Аљоша иска да бѣде преподаѣател. Милан иска да бѣде художник. Мајката на Милан не иска тој да бѣде художник. Тя иска тој да бѣде научен работник. Всички момчета искат да бѣдат футболисти. Драгана иска да бѣде актриса. Ти учителка ли искаш да бѣдеш? Аз искам да бѣда актриса. Вие футболисти ли искате да бѣдете? Да, ние искаме да бѣдем футболисти. А нашите родители искат ние да бѣдем строители. Детето трябва винаги да бѣде весело. Трябва да бѣдеш добър, не трябва да бѣдеш лош. Мисля, че е добре винаги да бѣдеш весел.

8. Напишете разѣаз за своето сѣмейство.

9. Разѣрийте скобите.

Драгана живи у (велика кућа). Обично слушам вокмен кад сам на (дужи пут). Аљоша је на (Драганин рођендан). Има ли касета у (наш вокмен)? Данас Драгана иде у (лепа хаљина). Ученици проѣоде цѣо дан у (јѣдан манастир). Нашли смо у (туђи град) јѣдан биосѣоп где се дају вестерн-филмови. Милан и Аљоша су цѣо дан у (своја школа). На (југословенска телевизија) често се дају ѣаубојѣи. Стрико Митар је добио награду на (велики сајам) намештаја. У (чији ѣапут) то идеш? Жељкова мама ради у (јѣдна посластичарница). Моја свѣсѣа је на (Миланов сто). Запиши информацију у (стони ѣалендар). Њолиѣо ѣјаѣа има у (ѣаш разред)?

10. Прѣчетете стихотѣорението и го превѣдете.

Ќад седам весѣлих дѣѣаѣа...

Ќад седам весѣлих дѣѣаѣа
уѣази у седам проѣећних бара
— **изађе** седам пијаних ѣизмара.

Ќад седам пијаних ѣизмара
прошѣта кроз седам пеѣара
— **изађе** седам бѣлих млинара.

Ќад седам бѣлих млинара
уђе код седам посластичара
— **изађе** седам брѣатих ѣаплара.

Ќад седам брѣатих ѣаплара
по седам тавана протумара
— **изађе** седам црних оѣѣара.

Ќад седам црних оѣѣара
умије седам стрѣљивих баѣа
— **гле!** зѣѣа седам сањивих дѣѣаѣа!

(Душан Радовић)

Речник

угазити, угазим	да стъпя в, да нагазя в
изаћи, изађем	да изляза
излазити, излазим	излизам
прошетати, прошетам	да се разходя
протумарати, протумарам	да пребродя
тумарати, тумарам	бродя, скитам
зевнути, зевнем	да се прозина
зевати, зевам	прозявам се
чизмар, чизмара	обущар
млинар, млинара	мелничар
посластичар, посластичара	сладкар
каплар, каплара	ефрейтор
оџачар, оџачара	коминочистач
бара	локва
пекара	хлебопекарна
таван	таван (помещение)
пијан, пијани; пијана, пијано	пиян
пролећан, пролећни; пролећна, пролећно	пролетен
бео, бели; бела, бело	бял
бркат, бркати; брката, бркато	мустакат
црн, црни; црна, црно	черен
стрпљив, стрпљиви; стрпљива, стрпљиво	търпелив
сањив, сањиви; сањива, сањиво	сънлив
кроз	през
гле	виж!